

papo» fins a l'aragonès de Bielsa (1965). *Gollera* (o *collera* contaminat per *goll*).

¹ Del fet que a la segona hi ha la grafia *fregay* (però *goll*) i que en la primera es tracta de les Guilleries, zona de *y* < *yl*, el mateix que de la pronúncia balear i de Folgueroles, es podria deduir (en contra de la grafia de JMarc) que el mot tingués *l* de tipus -LL- i no -yl; tanmateix no és indicatiu etimològic ferm, perquè és evident que el mot estigué sota la influència de COLLUM i DECOLLARE (> *degollar*) des del principi. — ² Cita també un *degolhatz* «égorgés» que figura en un text publicat en els *Mélanges Chabaneau* (p. 300) i que ell qualifica de «gascó», però aqueixa grafia amb *lh* no és de fiar: Brunel, en les *Recettes du XV S. en langue des Pyrénées*, troba un mot *golba*, que certament no té res a veure amb el nostre *goll*, ni amb *degollar* ni amb COLLUM, perquè és sinònim de «gosièr», com explica Brunel en el seu glossari, i com es comprova llegint el context: «naysadura en lo col o en la *golba*» (p. 138). La lectura de les receptes comprova l'afirmació de Brunel que sovint usen una capritxosa grafia *lh = l*, i no pas *l*, i que per tant es tracta de GULA.

Golleria, castellanisme intolerable, veg. DCEC.

Golleta, tant en el sentit de peix com en el de bolet, és grafia incorrecta (o alteració) de *agulleta* (AlcM, s. v. II, § 5); com a nom de peix, veg. *agulla* (AlcM III, § 1) i *agullat*.

Gollós, gollut, V. goll

Golondart, V. godandart Golondreria, golondro, castellanisme, DCEC (*golondro*, GOLONDRINA II, 741b27-43) *Golondrong*, onomatopeia *Goloró, V. godall Golós, golosa, glosejar, glosia, glosina, glosinejar, glositat, V. gola Goltèr, V. voltor Goludament, goluderia, golut, V. gola*

DE GOM A GOM, sembla tractar-se d'un antic adjectiu *go(l)m*, 'ple, curull', germà de l'it. *colmo* i el cast. *colmo*, que provenen d'un *CUL(U)MUS del llatí vulgar, clàssic CUMULUS id. □ 1.ª doc.: 1803; un cas isolat de *de gom en gom* c. 1500.

Locució que sembla comuna a les diverses regions de la llengua: «*de gom a gom*: de bote en bote: ex omni parte seu extremo», Belv.; *de gom a gom*, Escrig 1851; i, com a locució proverbial, a La Plana, Borràs i Jarque (BSCC XIV, 90); i amb lleu variació a les Illes: «*de gom en gom* adv., lo qui està molt ple, v. g. un camí tot ple de gent», DFgra. (i vocab. del bestiar de llana de Manacor, BDL VII, 162); a Eiv. forma i aplicació difereixen més: *de gum a gum, vetlaren --- tota sa nit* (AlcM).

En efecte, no escasseja en bons escr. Renaix. de llenguatge tradicional, i ja l'usava Verdaguer en el primer esbós de l'Atl. (1867): «quan *de gom a gom* s'umplen los cels de fumarella / y 's fon d'un cap a l'altre la serra, de cremor, / sota 'l mantell de flames que l'huracà flagella, / la terra, adolorida, gemega com un cor» (I, 39a, vers aquell que quedà quasi igual a la ver-

sió definitiva); «d'un glop de flames umple / de gom a gom los cels», Atl. IX, 52b. «En arribant lo dijous que era 'l dia de les caritats, lo pati o baluart de l. casa s'omplia *de gom a gom* de gent», Vidal Val. (L. *Vida en lo camp*, 124); «la núvia obrí, un per un, tot los calaixos de la calaixera, plens de *gom a gom* d'roba blanca», NOLLER (*Notes de c.*, 58).

Deu haver-se usat a tots els països cat. A Mallorca en una de les poesies populars primeres de PdA Penya «Quin dia aquell! alimares, / tamborinos, chermies, balls, pertot, y galanies / y alhaques riques y rares, / retaulos, domàs, festès, / drap-rasos y branques d'om / murta per mitx des carrés, / y sa gent *de gom en gom*» (JMBover, *BiEscrBal.* II, 80.30.8). Una aparició isolada ja c. 1500 en les *Regles d'esquivar vocables* --- de Pau i Fenollar: «evitar de dir --- *de gom en gom*»

Quant a l'etimologia, la idea de Spitzer (*Mgn. Sem. Hamburg*, 1913, p. 33)¹ de relacionar amb la família del ll. CUMULARE és la de sentit comú; car el que hi objecta AlcM, «podria venir de *cóm*, i així semànticament tindria analogia amb l'expressió cast. *de bote en bote*», és un sofisma, pura fallàcia: el cat. *bot* (en què deu pensar) ja és cosa totalment diferent d'un *cóm*, i la locució castellana no hi té res a veure, puix que no és més que un reflex de la fr. *de bout en bout* 'de cap a cap', on *bout* 'cap' és un derivat del verb *bouter*.

Si AlcM ho veu «obscur» no en té la culpa més que la fórmula nominalista que emprà Spitzer, «Rückbildung»: verament no deu ser cap «formació regressiva» sinó un antic adjectiu paral·lel al cast. i it. *colmo* (adj. i s. m.); que és el que ve de CUMULUS (més pròpiament que de CUMULARE): ja explico en el DCEC (COLMO) el desenrotllament formal del mot, que tenint en compte la forma it. i el llatinitisme *κουλουμος* del grec modern, es pot creure que resulti d'una metàtesi molt antiga de M i L (poc o molt ja en ll. vg.), que al mateix temps era afavorida pel sentiment popular d'una correspondència amb CULMEN (mentre que formes d'altres llengües romàniques, com la del fr. *comble* etc., conservaren el sil·labeig del llatí correcte).

Un adjectiu d'aquesta forma degué tenir alguna existència parcial en formes antigues de català, si bé amb sonorització de la inicial, com en *agombolar* — CONVOLARE, i que alhora també ve de CUMULARE —, potser ajudada per la influència de parònims, com aquest verb i com variants del cast. *gomia* 'voracitat'. Una resta isolada d'aqueix adj. sembla haver sobreviscut en l'Alt Matarranya, en el parlar de Pena-roja, últim refugi de moribunds arcaïsmes: «*gom* adj.: ple» (BDC IX, 71); del qual té l'aire de ser un derivat abstracte l'andal. *gomia* «cargazón de frutos en un árbol» («tienen ho-gaño los perales una *gomia* de fruto», AlcVenceslada), si no és simplement un dels mots que he suggerit que vagin actuar secundàriament (veg. DCEC).

En un mot, el sentit etimològic ha de ser l'equivalent del que té *de ple a ple*.

¹ De nou en nota a les *Glanures* de Tallgren (IV, 69), i en *LexikK*, p. 159; aquí parla d'influència de VOMERE 'vomitar', arag. de Llitera *bomegar* 'des-